

Energoefektivitātes politikas rekomendācijas

Ieteikumi ar enerģiju nesaistītu ieguvumu
iekļaušanai energoefektivitātes politikas
dokumentos, balstoties uz projekta
KNOWnNEBs pieredzi

2025. gada septembris

DOCUMENT SUMMARY INFORMATION

Granta līguma nr.	101076494	Saīsinājums	KNOWnNEBs
Nosaukums	KNOWnNEBs – Ne enerģijas efektu integrēšana energoauditu izstrādē, lai veicinātu ieteikto energoefektivitātes pasākumu īstenošanu		
Uzsākšanas datums	01/11/2022	Ilgums	36 mēneši
Projekta mājaslapa	https://www.e-sieben.at/en/projects/22003_knownnebs.php		
Nodevums	D.5.1 Recommendations for national policy makers		
Darba pakete	WP5: Sustainability, replication and exploitation of project results		
Dokumenta veids	Vadlīnijas	Pieejamība	Publiska
Izstrādātājs	SIA "EKODOMA"		
Autori	Līga Žogla, Gatis Žogla		

ATRUNA

KNOWnNEBs projekts ir saņēmis līdzfinansējumu Eiropas Savienības LIFE21-CET-AUDITS programmas ietvaros ar granta līguma nr. 101076494. Par šī dokumenta saturu atbild vienīgi tā autori. Tas var neatspoguļot Eiropas Savienības viedokli. Ne CINEA, ne Eiropas Komisija nav atbildīga par jebkādu šeit ietvertās informācijas izmantošanu.

IEVADS

Šī dokumenta mērķis ir sniegt ieteikumus energoefektivitātes politikas pilnveidošanai Latvijā, īpaši attiecībā uz uzņēmumiem, kā energoauditos un energoefektivitātes pasākumu izvērtēšanā iekļaut ar enerģiju nesaistītos ieguvumus jeb ne-enerģijas bonusus.

Pirmajā nodaļā ir sniegts ieskats Eiropas Savienības likumdošanas ietvarā, kas paredz dalībvalstīm ņemt vērā ne enerģijas ieguvumus no energoefektivitātes pasākumiem. Otrajā nodaļā piedāvātas rekomendācijas nepieciešamajām izmaiņām Latvijas normatīvajos aktos un plānošanas dokumentos, lai nodrošinātu atbilstību šīm ES prasībām.

Dokumentā ietvertās rekomendācijas balstītas uz ES līdzfinansētā projekta **KNOWnNEBs** rezultātiem. Projekta mērķis ir veicināt energoefektivitātes pasākumu īstenošanu uzņēmumos, papildinot energoauditu aprēķinus ar padziļinātu analīzi par ne-enerģijas efektiem, kas rodas pasākumu īstenošanas rezultātā. Šāda pieeja nodrošina visaptverošu energoefektivitātes pasākumu izvērtējumu.

Dokumentā izmantotie termini:

“Ne-enerģijas ieguvumi (NEB)” – monetizējami vai nemonetizējami ieguvumi (piem., kvalitāte, produktivitāte, darba drošība, iekštelpu vide u.c.), kas rodas energoefektivitātes pasākuma īstenošanas rezultātā;

“NEB monetizācija” – NEB vērtība naudas izteiksmē, izmantojot standartā “LVS EN 17463:2021 Ar enerģiju saistīto investīciju novērtējums (VALERI)” vai līdzvērtīgu metodi;

“Bonusa indikators” – kompozītrādītājs (–3...+3), kas apvieno finanšu/riska/nenoteiktības/ieguldījuma un NEB ietekmi, lai potenciālie energoefektivitātes pasākumu ieviesēji var novērtēt vai šis pasākums būtu vai nebūtu ieviešams.

SATURS

1. ES LIKUMDOŠANAS IETVARS	5
1.1. Direktīva (ES) 2018/2002 par energoefektivitāti.....	5
1.2. Direktīva (ES) 2023/1791 par energoefektivitāti.....	6
1.3. Komisijas ieteikums Direktīvas (ES) 2023/1791 11.panta interpretācijai...	7
2. NACIONĀLAIS LIKUMDOŠANAS IETVARS	8
2.1. Rekomendācijas.....	8
2.1.1. Nacionālais enerģētikas un klimata plāns (NEKP)	8
2.1.2. Energoefektivitātes likums un saistošie MK noteikumi	9
2.1.3. Energoefektivitātes atbalsta programmas	10
2.1.4. Pārvaldība, kapacitāte un datu kvalitāte	11
1.PIELIKUMS: APRAKSTS PAR "BONUSA INDIKATORU".	13

1. ES likumdošanas ietvars

Energoefektivitātes prasības attiecībā uz uzņēmumiem un informācija par ar enerģiju nesaistītiem ieguvumiem ir sniegta šādās ES direktīvās un ieteikumos:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2002 (2018. gada 11. decembris), ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 13. septembra Direktīva (ES) 2023/1791 par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (pārstrādātā redakcija).
- Komisijas ieteikums (ES) 2024/2002 (2024. gada 24. jūlijs), ar ko nosaka vadlīnijas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2023/1791 11. panta interpretācijai attiecībā uz energopārvaldības sistēmām un energoauditiem.¹

1.1. Direktīva (ES) 2018/2002 par energoefektivitāti

1. (2) punkts (1.lpp). Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/27/ES (5) ir viens no soļiem ceļā uz enerģētikas savienību, un tā paredz, ka pret energoefektivitāti jāattiecas kā pret pilnvērtīgu energoresursu. Nosakot jaunus noteikumus attiecībā uz piegādes pusi un citām politikas jomām, vajadzētu ievērot principu "energoefektivitāte pirmajā vietā". Komisijai būtu jānodrošina, ka energoefektivitāte un pieprasījuma reakcija var konkurēt ar ražošanas jaudām ar vienlīdzīgiem nosacījumiem. Kad tiek pieņemti lēmumi, kas skar energosistēmu plānošanu vai finansēšanu, jāņem vērā energoefektivitāte. Energoefektivitātes uzlabojumi ir jāveic, ja tie ir rentablāki par līdzvērtīgiem piegādes puses pasākumiem. Tam vajadzētu **palīdzēt izmantot daudzskaitlīgos ieguvumus [ar enerģiju nesaistītus ieguvumus]**, ko energoefektivitāte sniedz Savienībai, īpaši iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

2. (12) punkts (14.lpp). Direktīvas 20. pantā iekļauj šādus punktus:

- "3.a Lai mobilizētu privāto finansējumu energoefektivitātes pasākumiem un ar energoefektivitāti saistītai renovācijai saskaņā ar Direktīvu 2010/31/ES, Komisija rīkos dialogu gan ar publiskā, gan privātā finansējuma iestādēm, lai apzinātu iespējamās veicamās darbības.
- 3.b Šā panta 3.a punktā minētās darbības ietver: a) kapitāla investīciju energoefektivitātē piesaistīšanu, apsverot plašāko enerģijas ietaupījumu ietekmi uz finanšu riska pārvaldību; b) labāku datu par energoefektivitāti un finanšu efektivitāti nodrošināšanu: i) turpinot izskatīt, kā investīcijas energoefektivitātē uzlabo pamatā esošo aktīvu vērtību; ii) **atbalstot pētījumus nolūkā novērtēt, kā tiek naudas izteiksmē izteikti ar enerģiju nesaistītie ieguvumi no investīcijām energoefektivitātē.**

¹ [EUR-Lex - 32024H2002 - EN - EUR-Lex](#)

1.2. Direktīva (ES) 2023/1791 par energoefektivitāti

1. (15) punkts (3. lpp.) Šī direktīva ir solis ceļā uz klimatneitralitāti 2050. gadā, un tā paredz, ka pret energoefektivitāti jāattiecas kā pret pilnvērtīgu energoresursu. Princips "energoefektivitāte pirmajā vietā" ir vispārējs princips, un to vajadzētu ievērot visos sektoros, neaprobežojoties tikai ar energosistēmu, visos līmeņos, tostarp finanšu sektorā. Nosakot jaunus noteikumus attiecībā uz piegādes pusi un citām rīcībpolitikas jomām, energoefektivitātes risinājumi rīcībpolitikas, plānošanas un investīciju lēmumos būtu jāapsver kā pirmais variants. Lai gan princips "energoefektivitāte pirmajā vietā" būtu jāpiemēro, neskarot citus juridiskos pienākumus, mērķus un principus, šādi pienākumi, mērķi un principi tomēr nedrīkstētu apgrūtināt principa piemērošanu vai būt iemesls atbrīvošanai no tā piemērošanas. Komisijai būtu jānodrošina, ka energoefektivitāte un pieprasījuma reakcija var konkurēt ar ražošanas jaudām ar vienlīdzīgiem nosacījumiem. Energoefektivitātes uzlabojumi ir jāveic, ja tie ir izmaksu ziņā lietderīgāki par līdzvērtīgiem piegādes puses pasākumiem. Tam būtu **jāpalīdz izmantot daudzskaitlīgos ieguvumus** [ar enerģiju nesaistītus ieguvumus], ko energoefektivitāte sniedz Savienībai, īpaši iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu īstenošanai vajadzētu būt prioritātei arī enerģētiskās nabadzības mazināšanā.
2. (17) punkts (4.lpp). Princips "energoefektivitāte pirmajā vietā" ir paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2018/1999 (7), un tas veido pamatu ar Komisijas 2022. gada 8. jūlija paziņojumu ieviestajai ES Energosistēmas integrācijas stratēģijai. Lai gan principa pamatā ir izmaksu lietderība, tā piemērošanai, raugoties no sabiedrības perspektīvas, ir plašāka ietekme. Minētā ietekme atkarībā no apstākļiem var būt atšķirīga, un tā būtu rūpīgi jāizvērtē, izmantojot stabilas izmaksu un ieguvumu analīzes metodes, kurās **ņemti vērā dažādie energoefektivitātes sniegtie ieguvumi** [ar enerģiju nesaistītie ieguvumi]. Komisija ir sagatavojusi īpašas vadlīnijas, kurās apskatīta principa darbība un piemērošana, aprakstot konkrētus rīkus un piemērošanas piemērus dažādos sektoros. Komisija ir arī izdevusi dalībvalstīm ieteikumu, kura pamatā ir šajā direktīvā noteiktās prasības, un tas attiecībā uz šā principa piemērošanu aicina veikt konkrētas darbības. Dalībvalstīm vajadzētu maksimāli ņemt vērā minēto ieteikumu un pēc tā vadīties, īstenojot praksē energoefektivitātes principu.
3. 11.pants. Energopārvaldības sistēmas un energoauditi:
 - 6. Dalībvalstis izstrādā programmas, lai veicinātu un sniegtu tehnisko atbalstu MVU, uz kuriem neattiecas 1. punkts (uzņēmumi ar vidējo gada patēriņu virs 85 TJ pēdējo trīs gadu laikā) vai 2. punkts (uzņēmumi ar vidējo gada patēriņu virs 10 TJ pēdējo trīs gadu laikā), lai tie veiktu energoauditus un turpmāk īstenotu no tiem izrietošos ieteikumus.
 - 7. Dalībvalstis nodrošina, ka 6. punktā minētās programmas **ietver atbalstu MVU dažādo ieguvumu energoefektivitātes pasākumu** [ar enerģiju nesaistītu ieguvumu] **kvantificēšanā**, energoefektivitātes

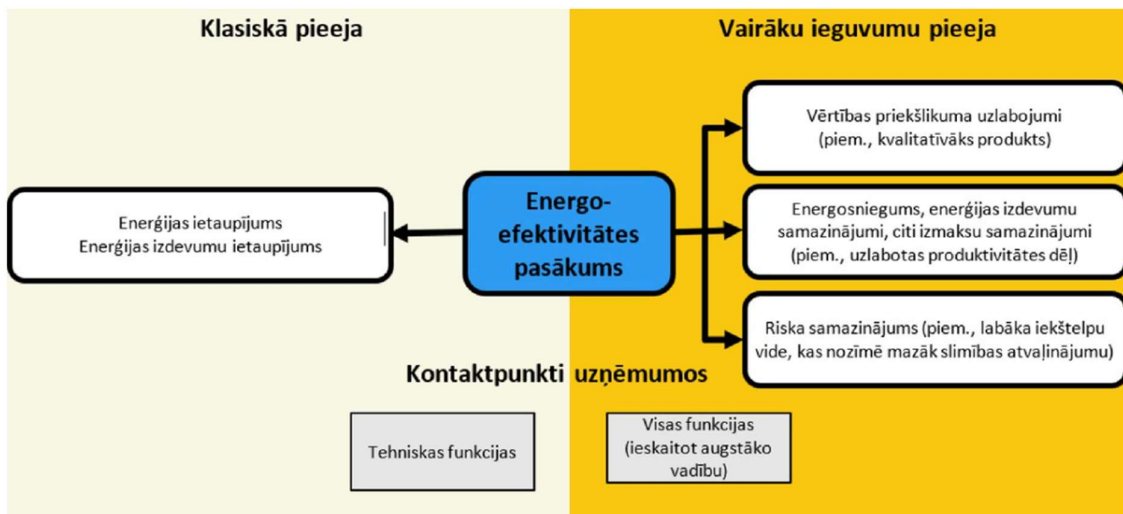
ceļa kartes izstrādē un MVU energoefektivitātes tīklu izveidē, kurus atbalsta neatkarīgi eksperti.

1.3. Komisijas ieteikums Direktīvas (ES) 2023/1791 11.panta interpretācijai

(7) punkts. Lai radītu piemērotus apstākļus un piedāvātu atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), dalībvalstis tiek mudinātas izveidot tādas mehānismus kā energoaudita centri MVU un mikrouzņēmumiem (ja tie nekonkurē ar privātiem auditoriem), lai nodrošinātu energoauditus, kā arī citas MVU atbalsta shēmas. Izstrādājot MVU atbalsta shēmas un programmas, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to programmās ir iekļauts arī tāds atbalsts MVU, kas tiem ļauj **kvantitatīvi noteikt energoefektivitātes pasākumu radītos daudzus ieguvumus** [ar enerģiju nesaistītos ieguvumus], energoefektivitātes ceļvežu izstrāde un energoefektivitātes tīklu attīstīšana MVU, ko veicina neatkarīgi veicinātāji.

Punkts 8.3. **Vairāki ieguvumi** [ar enerģiju nesaistīti ieguvumi jeb ne enerģijas bonusi (NEB)]

Viens no iemesliem, kāpēc uzņēmumi, jo īpaši MVU, energoefektivitātē neinvestē vairāk, ir tas, ka projektu priekšlikumi parasti ir vērsti tikai uz enerģijas ietaupīšanu (sk. klasisko pieeju 1. attēlā), kas nav lielākās daļas uzņēmumu pamatdarbība. Tomēr, izsakot visus ieguvumus no uzlabotas energoefektivitātes skaitliski un informējot par tiem (sk. vairāku ieguvumu pieeju 1. attēlā), cita starpā par kvalitatīvākiem produktiem, uzlabotu ražīgumu, labāku iekštelpu vidi u.c., projektu priekšlikumi kļūst konkurētspējīgāki un pievilcīgāki uzņēmumiem.

1.attēls. Klasiskā un vairāku ieguvumu pieeja, lai veicinātu investīcijas energoefektivitātes pasākumos (pamatojoties uz www.mbenefits.eu.)

2. Nacionālais likumdošanas ietvars

Šobrīd nacionālajā likumdošanas ietvarā uzņēmumiem nav noteiktas prasības vai sniegta informācija par ar enerģiju nesaistītu ieguvumu analīzi, izvērtējot energoefektivitātes pasākumus.

Šajā dokumentā ir apkopoti normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti, kuros, balstoties uz pieredzi KNOWnNEBs projektā, iesakām veikt izmaiņas. Mērķis – iekļaut prasību par ar enerģiju nesaistīto ieguvumu (jeb ne-enerģijas bonusu) kvantificēšanu un izvērtēšanu uzņēmumu energoauditu un energoefektivitātes pasākumu aprēķinu ietvaros. Papildus sniegtas rekomendācijas par KNOWnNEBs projektā izstrādātās metodoloģijas pielietojamību, lai uzlabotu energoefektivitātes politiku un nodrošinātu principa “energoefektivitāte pirmajā vietā” ievērošanu.

Sagatavotie priekšlikumi ir apspriesti divpusējās tikšanās reizēs ar pārstāvjiem no Klimata un enerģētikas ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas, kā arī Nacionālās enerģētikas un klimata padomes Rūpniecības darba grupas sanāksmē.

2.1. Rekomendācijas

2.1.1. Nacionālais enerģētikas un klimata plāns (NEKP)

Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā (NEKP) 2021.-2030. gadam 3.2 nodaļā Energoefektivitāte un 3.2.1 apakšnodaļā Enerģijas patēriņš, I Bāzes scenārijs ir minēti divi energoefektivitātes pasākumi rūpniecības sektorā:

- **3.2.1.1.** Pienākuma ieviest energopārvaldības sistēmu konkrētiem komersantiem un publiskajam sektoram noteikšanas darbības ietvaros lielajiem enerģijas patērētājiem, ES ETS operatoriem, notekūdeņu apsaimniekošanas komersantiem, publiskajam sektoram tiks noteikts pienākums obligāti ieviest sertificētu energopārvaldības sistēmu vai papildinātu vides pārvaldības sistēmu vai veikt uzņēmumu energoauditu un ieviest energoefektivitāti paaugstinošus pasākumus.
- **3.2.1.2.** Pienākumu lielākajiem enerģijas patērētājiem noteikšanas darbības ietvaros uzņēmumiem ar gada kopējo enerģijas patēriņu 1,7 - 2,8 GWh pienākumu tiks noteikts pienākums veikt uzņēmumu energoauditus vai ieviest sertificētu energopārvaldības sistēmu vai papildinātu vides pārvaldības sistēmu un īstenot energoefektivitāti paaugstinošus pasākumus.

Rekomendācija: iekļaut prasību, ka ieviešot energopārvaldības sistēmu un veicot energoauditu tiek arī izvērtēti ar enerģiju nesaistīti ieguvumi.

Papildus vispārīgas **rekomendācijas:**

- nepieciešams izstrādāt atbalsta mehānismus, kas sniedz atbalstu jebkura projekta īstenošanā, ja šī projekta īstenošanas laikā tiek panākts arī enerģijas

patēriņa (īpatnējā enerģijas patēriņa) samazinājums (principa «energoefektivitāte pirmajā vietā» ievērošana).

- vēlams pielietot KNOWNEBs projekta laikā izstrādāto metodiku, lai saprastu, kāds ieguvums no energoefektivitātes pasākumu īstenošanas veidojas ne tikai pasākumu īstenotājiem (uzņēmumiem), bet arī valstij. Daļu no valsts ieguvuma iespējams novirzīt atbalsta mehānismu veidā atpakaļ uzņēmējiem, kuri īsteno energoefektivitātes pasākumus.
- pasākumu atlases kritērijos (3.2.1.1. un 3.2.1.2.) iekļauj NEB monetizāciju un nosaka Bonusa indikatora sliekšni ($\geq +1$), izņemot gadījumus ar pamatotu sabiedrisko labumu (piem., drošība).
- reizi 2 gados publicē sektoram raksturīgu NEB rādītāju katalogu (noklusējuma vērtības MVU).

2.1.2. Energoefektivitātes likums un saistošie MK noteikumi

Energoefektivitātes likums. 9.pants. Energoaudita veikšanas nosacījumi.

(2) Energoauditā ietver detalizētu pārskatu par:

- 1) ēku vai ēku grupu, procesu vai iekārtu, tai skaitā pārvadājumu, enerģijas patēriņa struktūru un energoefektivitāti;
- 2) energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem ar vislielāko novērtēto enerģijas ietaupījumu vai ekonomisko atdevi, ja tas iespējams, balstoties uz dzīves cikla izmaksu analīzi, kā arī zemu izmaksu pasākumiem. Energoauditā novērtējams katra pasākuma rezultātā sasniegtais enerģijas ietaupījums.

Rekomendācija: "Energoauditā jāveic ne-enerģijas efektu identificēšana, kvantifikācija un, ja iespējams, monetizācija. Novērtējums tiek veikts atbilstoši EN 17463:2021 vai metodikai, kas nodrošina līdzvērtīgu rezultātu kvalitāti."

MK noteikumi Nr.487 "Uzņēmumu energoaudita noteikumi". III Uzņēmuma energoaudits un energoaudita pārskats.

Rekomendācija: iekļaut prasību, ka veicot energoauditu uzņēmumam tiek apkopota informācija par ne enerģijas bonusiem un ieguldījumiem, izvēlētā energoefektivitātes pasākuma aprēķinos. Jāveic ne enerģijas efektu izvērtēšana atbilstoši EN standartam 17463:2021 "Valuation of Energy Related Investments (VALERI)" vai izmantojot citu līdzvērtīgu metodoloģiju. MK noteikumos Nr. 487 (III nodaļa): auditā iekļauj (i) NEB kopsavilkuma tabulu (indicators, mērījuma metode, datu avots, € ietekme, nenoteiktība), (ii) VALERI kopsavilkumu (ar/bez NEB), (iii) Bonusa indikatora radara diagrammu ar -3...+3 skalas un īsu komentāru.

2.1.3. Energoefektivitātes atbalsta programmas

Politikas priekšlikums par atbalsta mehānismiem energoefektivitātes pasākumu īstenošanai

Mērķis: Nodrošināt, ka uzņēmumi spēj īstenot energoefektivitātes pasākumus, kuru sākotnējās investīciju izmaksas pārsniedz to finansiālās iespējas, un panākt, ka visos projektos tiek sasniegts pozitīvs bonusa indikators (pasākuma īstenošana ir izdevīga pasākuma ieviešējam), veicinot energoefektivitātes principa "energoefektivitāte pirmajā vietā" ieviešanu.

1. Atbalsta mehānismu izveide:

Tiek izstrādāti finanšu atbalsta instrumenti energoefektivitātes pasākumu īstenošanai, paredzot:

- grantu programmas,
- aizdevumus ar samazinātu procentu likmi,
- nodokļu atvieglojumus,
- valsts garantijas aizdevumiem un citus papildinstrumentus.

Atbalsta mehānismu piešķiršana balstās uz projekta bonusa indikatora vērtību un nepieciešamību nodrošināt pozitīvu gala rezultātu (nepieciešamas izstrādāt atbalsta mehānismu, kas nodrošina to, ka projekta ieviešējam kopējais pasākuma veikšanas rezultāts ir ar pozitīvu pienesumu).

2. Atbalsta mehānismu analīze un piemērošana:

Tiek noteiktas sliekšņa vērtības dažādu instrumentu piemērošanai (piem., minimālais grantam nepieciešamais līdzfinansējums vai maksimālais pieļaujamais aizdevuma procentu likmes samazinājums).

Atbalsts tiek piešķirts diferencēti, izvairoties no pārmērīga līdzfinansējuma un nodrošinot efektīvu publisko resursu izmantošanu.

3. Atbalsta intensitātes diferenciacija:

Projektiem ar pozitīvu bonusa indikatoru – atbalsts tiek piešķirts ar minimālu vai bez līdzfinansējuma.

Projektiem ar negatīvu bonusa indikatoru – tiek piemērots augstāks līdzfinansējuma apmērs, lai sasniegtu pozitīvu gala rādītāju.

Atbalsta intensitāte tiek noteikta pēc faktiskās nepieciešamības, nevis kā fiksēts procents vai summa.

4. Energoefektīvāko alternatīvu veicināšana

Ja konkrētais energoefektivitātes pasākums ietver vairākas alternatīvas (piemēram, dažāda biezuma siltumizolācija vai elektromotoru dažādas efektivitātes klases), atbalsts tiek mērķēts uz visefektīvākās alternatīvas īstenošanu. Atbalsta īstenošanas mehānisma mērķis ir nodrošināt, ka alternatīva ar labākiem energoefektivitātes rādītājiem tiek atbalstīta tādā apjomā, ka

energoefektivitātes pasākuma ieviesējam rodas vienāds pozitīvais efekts gan no mazāk energoefektīvas alternatīvas īstenošanas, gan no alternatīvas ar augstākiem energoefektivitātes rādītājiem īstenošanas.

Papildu mehānismi tiek noteikti, lai stimulētu augstākās energoefektivitātes risinājumu izvēli, pat ja sākotnējās izmaksas ir augstākas.

5. Finanšu institūciju iesaiste

Finanšu iestādes, piešķirot finansējumu Energoefektivitātes programmām, piemēro vienotu metodoloģiju, kas nodrošina:

- atbilstību ES taksonomijas prasībām,
- objektīvāku un caurskatāmāku projektu izvērtēšanu,
- lielāku uzticību investoriem un sabiedrībai par līdzekļu izmantošanas ilgtspējību.

Sagaidāmie rezultāti:

- Nodrošināta uzņēmumu spēja ieviest energoefektivitātes pasākumus ar augstu ekonomisko un klimata ieguvumu.
- Efektīvs publisko resursu izlietojums, novēršot pārmērīgu atbalstu mazāk efektīviem risinājumiem.
- Visenergoefektīvāko tehnoloģiju un risinājumu izplatība tirgū.
- Uzlabota finanšu institūciju spēja nodrošināt zaļo finansējumu atbilstoši ES prasībām.

Rekomendāciju īss apkopojums:

- Atbilstība: projektam jāuzrāda $NPV \geq 0$ ieskaitot NEB un Bonusa indikators ≥ 0 ; ja negatīvs, atbalstu drīkst piešķirt tikai tik, lai $NPV (NEB-in) \rightarrow 0+$ un Bonusa indikators $\rightarrow \geq 0$.
- Intensitātes noteikšana: atbalsta apjomu rēķina no "finansēšanas plaisas" starp NPV bez atbalsta un ar atbalstu, balstoties uz NEB-in NPV. Publicēta formula + piemērs.
- "Labākais variants" kā nosacījums: ja ir vairākas EE alternatīvas, atbalstu saņem tā, kurai ir augstākais Bonusa indikators (ne tikai lielākais kWh ietaupījums).
- Finanšu sektora līdzdarbība: prasīt bankām izmantot vienotu energoefektivitātes un NEB novērtēšanas lapu (VALERI-light), lai atbilstu ES taksonomijai.

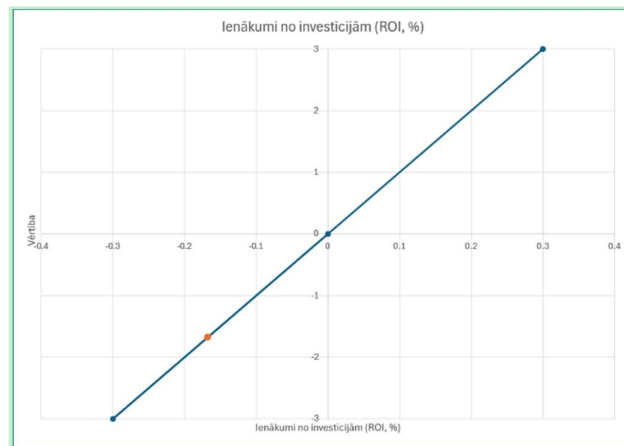
2.1.4. Pārvaldība, kapacitāte un datu kvalitāte

Lai īstenot augstāk minētās rekomendācijas ir svarīgi nodrošināt atbilstošu pārvaldību, veicināt iesaistīto dalībnieku kapacitātes celšanu, kā arī nodrošināt, ka izmantotie dati un informācija atbilst kvalitātes prasībām. Līdz ar to tiek izvirzītas šādas **rekomendācijas**:

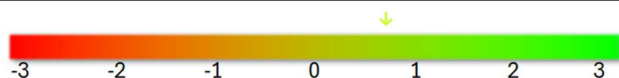
- **pārvaldība:** politikas virzīšana, izmaiņas MK noteikumos ir Klimata un Enerģētikas ministrijas pārraudzībā. Enerģētikas un vides aģentūra vai līdzvērtīga aģentūra atbild par apmācību nodrošināšanu un NEB kataloga izveidi (reizi gadā tiek atjaunots un publicēts), kā arī veic energoefektivitātes atbalsta programmu kritēriju kvalitātes kontroli. Papildu nodrošina MVU atbalsta mezglu (atbilstoši Komisijas ieteikumam): "energoaudita centrs" sniedz *bezmaksas* pirmo NEB izvērtēšanu, nekonkurējot ar tirgus auditoriem.
- **apmācības:** papildprasība energoauditoriem — 8h NEB/VALERI standarta apmācību kursa iziešana, nokārtošana.
- **kvalitātes kontrole:** ikgadēji tiek veikta nejaušā secībā izvēlētu uzņēmumu energoauditu pārbaude, kā tiek izvērtēti NEB. Tiek izstrādātas iekšējās vadlīnijas par pieļaujamām nosacījuma vērtībām NEB, MVU gadījumā.
- **vienotas digitālas veidlapas izveide:** tiek noteiktas prasības kas ir jāiekļauj, izvērtējot NEB energoauditos vai piesakoties uz valsts atbalsta saņemšanu energoefektivitātes vai līdzvērtīga projekta īstenošanai.
- Izvērtējot NEB iekļaut:
 - a. **jūtīguma analīzes rezultātus:** Piem., $\pm 20\%$ NEB izmaiņas; $\pm 10\%$ enerģijas cenas izmaiņas. Norādīt kā atbilstoši mainās pasākuma NPV, IRR vērtība un bonusa indikators.
 - b. **prasības par NEB taksonomiju:** piem., produktivitāte, kvalitāte, uzturēšana, komforts, emisijas samazinājums CO_{2ekv}. Var sakārtot dažādās kategorijās, lai salīdzinātu starp nozarēm.

1.pielikums: Apraksts par "Bonusa indikatoru".

Bonusa indikators tika izveidots, lai uzņēmuma vadībai skaidrā un saprotamā veidā parādītu, vai plānoto energoefektivitātes pasākumu uzņēmumam ir vai nav izdevīgi ieviest, ņemot vērā gan enerģijas ietaupījumu, gan ne enerģijas efektu ietekmi. Bonusa indikators ir izstrādāts balstoties uz 8 rādītājiem un indikatoriem: finanšu, riska, nenoteiktības, ieguldījuma apjoma un ne enerģijas efektu ietekme. Katra no indikatora izvērtēšana tiek veikta skalā no -3 līdz +3. Katram no 8 indikatoriem aprēķina rīks norāda robežvērtības, pie kurām indikators ir novērtēts ar "-3" un "+3". Aprēķina rīkā katra no 8 indikatoru vērtībām ir redzama grafikā, kurā atlikta gan indikatora faktiskā vērtība, gan parādītas noteiktās robežvērtības.

Balstoties uz šiem datiem, tiek iegūts bonusa indikators ar konkrētu vērtību.

Pozitīva bonusa indikatora vērtība norāda uz to, ka izvēlēto energoefektivitātes pasākumu uzņēmumam būtu jāīsteno, bet negatīvas vērtības gadījumā, pasākumu nav ieteicams ieviest. Līdz ar to aprēķina rīka bonusa indikatora iegūtās vērtības attiecībā uz energoefektivitātes pasākumu īstenošanu vai neieviešanu, var skaidrot šādi:

- +3 – ieteicams īstenot pēc iespējas ātrāk;
- + 2 – ieteicams īstenot;
- +1 – ieteicams īstenot pēc pārskatīšanas;
- 0 – nav būtiskas ietekmes;
- -1 – nav ieteicams īstenot, ņemot vērā esošos apstākļus;
- -2 – nav izdevīgs un nevajadzētu ieviest;
- -3 – nedrīkst ieviest.

Plašāku aprakstu par bonusa indikatoru skatīt šeit:

<https://static1.squarespace.com/static/6541090ecf5f9d4f287f239e/t/685e40ca3c255c338690e268/1751007438902/Vadlinijas+energoauditoriem.pdf>